

Aprob,

Avocatul Poporului,

Victor Ciorbea

RAPORT

privind vizita efectuată la Penitenciarul Iași, județul Iași

Sumar:

Prezentul raport întocmit ca urmare a vizitei inopinate la Penitenciarul Iași este structurat pe trei capitole, după cum urmează:

1. Cadrul general și organizarea vizitei.
2. Constatările rezultate din vizita efectuată.
3. Recomandări.

1. Cadrul general și organizarea vizitei

În temeiul art. 14 și art. 29⁷ din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, a fost efectuată o vizită inopinată la Penitenciarul Iași.

În acest context, în data de 21 ianuarie 2016 a fost efectuată vizita la Penitenciarul Iași, vizită la care au participat: un reprezentant al Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție (_____ – Centrul Zonal Bacău); domnul Dr. _____, medic primar de familie; domnul _____, reprezentant al Asociației Pro Democrația Piatra-Neamț.

Obiectul vizitei l-a constituit verificarea condițiilor de detenție și a tratamentului aplicat persoanelor private de libertate din unitatea respectivă, precum și a unor aspecte sesizate în petițiile înregistrate la instituția Avocatul Poporului.

2. Constatările rezultate din vizita efectuată

La data efectuării vizitei în Penitenciarul Iași erau custodiate 1400 de persoane private de libertate, la o capacitate legală de 730 de locuri, ceea ce reprezenta un procent de ocupare de aproximativ 193% din capacitatea legală.

Conducerea penitenciarului era asigurată de către un director și 3 directori adjuncți (director adjunct siguranța deținerii și regim penitenciar, director adjunct intervenție și asistență psihosocială și director adjunct economico-administrativ).

Activitatea Penitenciarului Iași era asigurată de un număr de 380 persoane, angajați ai Administrației Naționale a Penitenciarelor, iar 92 de posturi erau vacante. Cea mai mare lipsă de personal se înregistra la domeniul medical și în sectorul operativ (siguranță penitenciară și regim penitenciar).

Sectorul de deținere al penitenciarului cuprindea 3 pavilioane, fiind organizat pe 9 secții de deținere interioară, cu regim de maximă siguranță, regim închis și regim deschis.

În funcție de regimul de executare, la nivelul lunii decembrie, persoanele private de libertate erau astfel distribuite:

- regim de maximă siguranță: 221 deținuți, la o capacitate legală de 124 de locuri (procent de ocupare 178%);
- regim închis: 722 deținuți, la o capacitate legală de 294 de locuri (procent de ocupare 245%);
- regim deschis: 253 deținuți, la o capacitate legală de 196 de locuri (procent de ocupare 129%).

Penitenciarul Iași primea deținuți din șase județe: Bacău, Botoșani, Iași, Neamț, Suceava, Vaslui. Repartizarea în camere respecta criteriile de separație legale, potrivit reprezentanților unității penitenciare.

Din partea Penitenciarului Iași au participat la discuții și la vizitarea acestuia domnul Director Comisar șef de penitenciare Marius Vulpe și șefii de secție.

În urma discuțiilor a reieșit că supraaglomerarea era principala problemă existentă în Penitenciarul Iași, problemă care duce la apariția altor disfuncționalități: condiții de cazare improprii, imposibilitatea asigurării igienei și asistenței medicale corespunzătoare, apariția stărilor conflictuale între persoanele private de libertate etc.

Mai mult, la nivelul Penitenciarului Iași erau 9 persoane private de libertate care dețineau sentințe penale definitive și irevocabile pronunțate în anul 2015, prin care Judecătoria Iași Secția Penală obliga Penitenciarul Iași la asigurarea unui spațiu de cel puțin 4 mp pentru deținuții clasificați în regim închis și maximă siguranță și cel puțin 6 mc de aer pentru deținuții de la regim semideschis sau deschis. **Punerea în executare a acestor sentințe era făcută cu dificultate, astfel că s-a impus cazarea persoanelor private de libertate care aveau astfel de sentințe în cadrul unor secții care nu cuprindeau categoria din care făceau acestea parte sau transferul unor persoane la Penitenciarul Tulcea.**

Penitenciarul era racordat la sistemul centralizat de distribuție a apei și la canalizare. Apa caldă era distribuită zilnic după un program adus la cunoștința persoanelor private de libertate. Energia electrică era distribuită din sistemul centralizat, iar noaptea funcționa doar iluminatul de veghe. Căldura pe timp de iarnă și apa caldă erau asigurate de o centrală termică proprie, care nu a suferit avarii până la momentul vizitei. Produsele de igienă erau distribuite lunar, iar dezinsecția și dezinfecția se făceau periodic sau la cerere de către firme

cu care erau încheiate contracte de prestări servicii. Nu exista sală de mese, astfel că deținuții serveau masa în camera, în condiții improprii (în paturi, pe genunchi).

Asistența medicală era asigurată prin intermediul cabinetelor medicale, unde erau angajați doi medici generalişti, 5 asistenți medicali generalişti, un asistent igienă și un asistent farmacie. Personalul specializat din departamentul medical era subdimensionat raportat la numărul de deținuți pe care îl gestiona (3 posturi de medic erau vacante), medicii acordând consultații mult peste normă, ceea ce afecta calitatea actului medical. Deținuții cu boli cronice precum tuberculoza activă sau TBC multidrorezistentă (MDR) erau transferați către Penitenciarul Jilava, iar cei cu patologie respiratorie cronică erau trimiși la Penitenciarul-Spital Târgu Ocna. În timp, majoritatea deținuților dezvoltau tulburări de personalitate, astfel că era necesar **să se angajeze un medic psihiatru.**

Referitor la fondurile alocate pentru desfășurarea în bune condiții a activităților din Penitenciarul Iași, acestea au fost suplimentate în anul 2015, astfel că în luna decembrie 2015 au putut fi efectuate o serie de reparații curente la spațiile de cazare a deținuților (secțiile 6 și 8), s-au montat ferestre cu tâmplărie metalică (55 camere), s-a achiziționat lenjerie și articole de pat, paturi (100 seturi), saltele (825 bucăți), perne (150 bucăți), păaturi (700 bucăți), cearșafuri (1881 bucăți), fețe de pernă (1500 bucăți), televizoare (34 bucăți), veselă, vase de inox.

Baza materială a Penitenciarului Iași este formată din clădiri administrative, trei pavilioane pentru deținere, cameră de vizite, cameră pentru vizite intime, atelier de tâmplărie, săli de clasă în secția 9 pentru regimul de maximă siguranță (clasele V-VIII), cabinete medicale, infirmerie, sală de sport, bloc alimentar, trei terenuri de sport, curți de plimbare.

În cadrul interviurilor cu persoanele private de libertate, acestea au invocat: supraaglomerarea camerelor de detenție; prezența ploșnițelor și a gândacilor în camere; calitatea necorespunzătoare a hranei și a luminii naturale și a iluminatului artificial; gradul ridicat de uzură a cazarmamentului și lipsa mobilierului și a produselor de igienă; numărul insuficient de personal medical necesar pentru rezolvarea solicitărilor de consultații; lipsa sau administrarea cu întârziere a medicamentelor; neimplicarea personalului Penitenciarului Iași în rezolvarea problemelor persoanelor private de libertate. Spre exemplu:

- un deținut a invocat accesul dificil la medicul penitenciarului, lipsa sau administrarea cu întârziere a medicamentelor și programarea din două în două săptămâni la medicul specialist, deși este cardiac și prezintă tensiune oscilantă și tulburări de vedere.
- referitor la condițiile de detenție necorespunzătoare din penitenciar, mai mulți deținuți au reclamat supraaglomerarea din camere, existența paturilor suprapuse pe trei nivele, prezența ploșnițelor și a rozătoarelor, calitatea necorespunzătoare a hranei, accesul foarte greu la cabinetul medical, cazarea unor deținuți nefumători în camere cu fumători și neimplicarea personalului Penitenciarului Iași în rezolvarea problemelor persoanelor private de libertate.

Majoritatea aspectelor prezentate de persoanele private de libertate au putut fi identificate de către membrii echipei de vizită: supraaglomerarea din Penitenciarul Iași (procentul de ocupare era de aproximativ 193% din capacitatea legală), iluminatul artificial necorespunzător, existența celui de-al treilea nivel de paturi din camerele de detenție, paturi și saltele vechi, lipsa mobilierului necesar pentru servirea mesei și păstrarea bunurilor și obiectelor personale, prezența gândacilor și a rozătoarelor, insuficiența personalului medical. Cât privește implicarea personalului Penitenciarului Iași în rezolvarea problemelor persoanelor private de libertate, s-a constatat spre exemplu că au fost făcute numeroase demersuri pentru atragerea de fonduri și efectuarea de transferuri în alte unități, iar asistentul social și medicii Penitenciarului Iași s-au implicat în procedura de stabilire a pensiei unor persoane private de libertate din penitenciar și efectuarea tuturor analizelor medicale necesare.

Cu ocazia vizitării Penitenciarului Iași, s-au constatat următoarele:

La cabinetul medical erau prezenți cei doi medici angajați ai Penitenciarului Iași, precum și o asistentă medicală. Din discuțiile purtate de aceștia cu medicul echipei, a reieșit că activitatea medicală se înregistrează pe PC, offline, exista un contract cu Casa Asigurărilor de Sănătate a Apărării, Ordinii Publice, Siguranței Naționale și Autorității Judecătorești (OPSNAJ) pentru decontarea rețetelor. **Pe timpul detenției, persoanele private de libertate nu au card de sănătate** (se pierde dreptul de utilizare a cardului de sănătate), serviciile în cabinet și în ambulatorul din oraș fiind înregistrate în Sistemul Informatic Unic

Integrat (SIUI) fără card de sănătate. **Consultațiile deținuților se făceau cu dificultate și cu timpi de așteptare mari din cauza procedurilor de supraveghere și deplasare, precum și a lipsei de personal medical.** Înregistrarea medicală la cabinetul penitenciarului se făcea de către medici atât în fișe și registre, cât și în sistemul SIUI pentru a se raporta serviciile la Casa OPSNAJ. Din discuțiile cu medicii despre prevalența bolilor cronice s-au remarcat: tulburările de personalitate cu diverse forme de patologie psihiatrică, depresii și chiar tentative de suicid, patologie urologică, diabet zaharat, patologie hepatică și HIV/SIDA. Rețetele pentru bolile acute sau cronice se eliberau și se decontau offline către o farmacie OPSNAJ, medicația fiind ridicată de o asistentă medicală delegat.

Din partea deținuților existau zilnic aproximativ **150 de cereri de consultații/zi.** Procedura de solicitare a consultației necesita o planificare care presupunea înregistrarea cererii, eliberarea unei adeverințe din partea penitenciarului și, ulterior, realizarea consultației. **Pentru acoperirea acestor nevoi de consultații și diverse alte servicii medicale, era nevoie de angajarea măcar a încă 2 medici medicină generală/medicină de familie, a unui medic psihiatru și a unui dentist.** Existau aproximativ 150 de persoane sub tratament pentru probleme psihice și mai ales la regimul de maximă siguranță acestea se decompensau des.

Pentru consultul unui deținut la un medic specialist din exterior în ambulatorul policlinic sau spital exista o procedură ce implica paza persoanei și **transportul ei cu singura mașină aflată în dotarea Penitenciarului Iași.** Se foloseau bilete de trimitere din sistemul OPSNAJ, dar în lipsa cardului de sănătate, **medicii cabinetului penitenciarului au menționat problemele și dificultățile întâmpinate în acordarea consultațiilor deținuților în unitățile medicale civile ale CNAS,** pentru medicii civili nefiind clar modul de înregistrare și de decontare a serviciilor prestate persoanelor private de libertate.

Primul pavilion de deținere vizitat era o clădire veche și cuprindea secțiunile 1, 3, 4, 5 și 6. Din relațiile luate de la personalul Penitenciarului a reieșit că acest pavilion era construit în anul 1983, caza persoane de la regimul închis, iar în urma unei expertize efectuate în anul 2008 s-a stabilit că **structura existentă nu mai corespundea din punct de vedere al rezistenței și stabilității, astfel că nu se încadra în normele tehnice în vigoare,** fapt ce impunea înlăturarea celui de-al treilea nivel de pat. Cu ocazia efectuării vizitei s-a putut observa că erau numeroase camere în care cel de-al treilea nivel de paturi

exista, **supraaglomera** era foarte evidentă (27 de paturi dispuse pe trei nivele într-o cameră de aproximativ 45 mp sau 8 paturi într-o cameră de aproximativ 16 mp), în camere era **mizerie și condens, cazarmamentul și saltelele erau deteriorate, în băi erau infiltrații de apă și mucegai, iar instalațiile sanitare insuficiente erau defecte, vechi și ruginite. Ferestrele nu asigurau lumina naturală și aerisirea camerelor, iar becurile existente nu erau suficiente pentru asigurarea iluminatului artificial. Camerele nu aveau mobilier (în afară de paturi și câteva băncuțe), deținuții fiind obligați să mănânce în pat. Lucrurile personale erau ținute în pungi sub pat deoarece cambuzele erau foarte mici, întunecoase, neigienizate, cu galerii și găuri făcute de rozătoare și nu aveau rafturi. Pe pereții camerelor puteau fi observate numeroase urme de insecte (ploșnițe) strivite. Persoanele private de libertate, deși au colaborat cu echipa arătând toate problemele cu care se confruntă, erau revoltate de condițiile necorespunzătoare de detenție, de asistența medicală acordată, de mâncarea primită și de relațiile cu personalul Penitenciarului Iași. Conform observațiilor medicului echipei, în zona pavilionului vechi s-au putut remarca condiții extrem de proaste, iar deținuții au reclamat prezența păduchilor, a ploșnițelor și a rozătoarelor.**

Tot în cadrul pavilionului vechi, în Secția 6 de deținere, pe parcursul lunilor noiembrie și decembrie 2015 au avut loc reparații de întreținere a tuturor celor 11 camere, astfel s-au tencuit și zugrăvit camerele, s-au refăcut rețelele de canalizare, s-au placat pereții și pardoselile din băi, s-au înlocuit geamurile, chiuvetele, bazinele wc, robinetii, s-au vopsit ușile, caloriferele. La momentul vizitei, **deși condițiile din camerele secției 6 erau mai bune decât la celelalte secții vizitate, s-a putut observa existența infiltrațiilor de apă și a mucegaiului în zona băilor, umiditate foarte mare în camere, precum și un grad mare de supraaglomerare.**

Pavilionul care cuprindea secțiile 7 și 8 de maximă siguranță și școala, era o clădire construită în anul 1997, iar condițiile de cazare erau relativ mai bune decât în pavilionul vechi. S-au putut observa următoarele îmbunătățiri ale condițiilor de cazare: renovarea unui număr de 17 camere de cazare a deținuților (secția 8), s-au montat ferestre cu tâmplărie metalică (30 camere), s-a achiziționat lenjerie și articole de pat, paturi metalice cu sertare (25 seturi), mese metalice cu scaune, saltele (50 bucăți), perne (50 bucăți), păaturi (50 bucăți), cearșafuri, fețe de pernă, televizoare. Deși membrii echipei au putut observa o

ameliorare a condițiilor de cazare din camere (paturi noi metalice pe două nivele, masă cu scaune, ferestre mari, zugrăveală și instalații sanitare noi), s-a reținut și faptul că în camere era foarte multă umiditate, saltelele erau umede, tâmplăria montată era ruginită pe alocuri, era mucegai în zona geamurilor, iar în băile refăcute erau infiltrații de apă din tavane. Supraaglomerarea era evidentă și pe aceste secții, astfel în camere de aproximativ 16 mp erau cazate 8 sau 6 persoane. Baia la o astfel de cameră era dotată doar cu o chiuvetă, un wc și un duș, ceea ce nu era în măsură să asigure nevoile persoanelor private de libertate. Din discuțiile cu deținuții a reieșit că erau nemulțumiți de condițiile de cazare, de faptul că erau prea mulți într-o cameră, de hrana și asistența medicală primită.

În camera E 7.5. se aflau două persoane private de libertate în refuz de hrană. Camera era în suprafață de aproximativ 16 mp, avea trei paturi pe un singur nivel, era igienizată și curată. Baia, deși era refăcută, avea infiltrații de apă în tavan și mucegai, iar iluminatul artificial nu funcționa. Cele două persoane se aflau în refuz de hrană de câteva ore, fiind nemulțumite de soluțiile instanțelor de judecată pronunțate în dosarele personale. Din informațiile primite a reieșit că deținuții erau monitorizați medical, iar lipsa iluminatului în baie fusese raportată șefului de secție, urmând să se ia măsurile necesare.

Pavilionul pentru regimul deschis era cea mai nouă clădire, construită în anul 2011. Majoritatea camerelor vizitate erau goale, persoanele private de libertate aflându-se la plimbare în cele două curți de plimbare. Și în această secție se putea observa supraaglomerarea și lipsa mobilierului strict necesar, astfel în camere de aproximativ 16 mp erau 8 paturi pe două nivele, cu saltele și lenjerie vechi. Băile erau murdare, cu multă umezeală și rugină, dar ferestrele erau mari, astfel încât camerele puteau fi aerisite și luminate natural.

Bucătăria era formată din trei camere mari, una pentru depozitarea produselor alimentare (la momentul vizitei erau doar frigiderele cu probe de mâncare), una pentru pregătirea mâncării și una pentru spălarea veselei. Din informațiile primite de la personalul secției a reieșit că legumele erau curățate manual de către deținuți, deoarece nu existau aparate de curățat. S-a putut observa vesela nou achiziționată din inox. Masa se servise deja, holurile și camerele de depozitare erau curate, dar umiditatea era mare deoarece

sistemul de ventilație, deși funcționa, nu asigura aerisirea necesară. Calitatea hranei era verificată zilnic din punct de vedere organoleptic și exista registru cu rezultatele înregistrate.

Față de cele expuse, în temeiul art. 29¹¹ alin. (1) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, Avocatul Poporului:

RECOMANDĂ
conducerii Penitenciarului Iași
să întreprindă măsurile legale care se impun pentru:

- gestionarea supraaglomerării în cadrul Penitenciarului Iași, în condițiile în care la momentul vizitei erau custodiate 1400 persoane private de libertate, la o capacitate legală de 730 de locuri, ceea ce reprezenta un procent de ocupare de aproximativ 193% din capacitatea legală, iar un pavilion nu se mai încadra în normele tehnice în vigoare, precum și exsitența hotărârilor judecătorești prin care instanțele de judecată au dispus asigurarea celor 4 mp.;
- asigurarea unui iluminat artificial corespunzător, în special în camerele în care lumina naturală era insuficientă, iar aerisirea necorespunzătoare;
- eliminarea celui de-al treilea nivel de paturi din camerele de detenție;
- dotarea tuturor camerelor cu paturi și saltele noi, precum și cu mobilierul necesar pentru servirea mesei și păstrarea bunurilor și obiectelor personale;
- efectuarea operațiunilor de dezinsecție cu o frecvență mai mare și verificarea eficienței substanțelor folosite, având în vedere că la momentul efectuării vizitei s-a constatat existența ploșnițelor;
- igienizarea și dotarea băilor cu mobilierul și utilitățile necesare; suplimentarea instalațiilor de duș și a wc-urilor în camerele unde sunt cazați mulți deținuți;
- continuarea acțiunilor de igienizare a camerelor de deținere, în special în camerele unde s-a constatat existența mușgaiului și a infiltrațiilor;

- efectuarea demersurilor legale la autoritățile ierarhic superioare pentru angajarea personalului medical necesar desfășurării activităților din Penitenciarul Iași, în special a unui medic psihiatru;
- achiziționarea unui mijloc de transport propriu, care să asigure accesul mai facil a persoanelor private de libertate la asistența medicală;
- înaintarea unor propuneri de discuții interministeriale cu privire la eliberarea pentru deținuți a unei Adeverințe de asigurat tip CNAS.

Bacău, 22 martie 2016